

بررسی رابطه ی پنج عامل بزرگ شخصیت و مکانیسم های دفاعی

ارائه دهنده: عصمت نصیری دشتکی^۱

نویسندگان: عصمت نصیری دشتکی^۲، رضوان صالحی^۳

۱- دانشجوی کارشناسی راهنمایی و مشاوره دانشگاه دولتی شهرکرد

۲- دانشجوی کارشناسی راهنمایی و مشاوره دانشگاه دولتی شهرکرد

۳- استادیار گروه مشاوره دانشگاه شهرکرد

e.nasiri74@gmail.com

چکیده:

هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی رابطه ی پنج عامل بزرگ شخصیت (روان رنجوری، برونگرایی، تجربه گرایی، توافق پذیری و وجدان گرایی) با مکانیسم های دفاعی (دلیل تراشی، فرافکنی، انکار، همه کار توانی، نارزنده سازی، گذار به عمل، بدنی سازی، خیال پردازی اوتیستیک، لایه سازی، پرخاشگری منفعلانه، جابجایی، مجزا سازی، فرونشانی، والایش، شوخ طبعی، پیشاپیش نگری، دگر دوستی کاذب، تشکل واکنشی، عقلانی سازی و ابطال) بوده است. بدین منظور از بین دانش آموزان سال چهارم دبیرستان های شهرکرد ۱۱۶ نفر به شیوه ی تصادفی خوشه ای انتخاب و به پرسشنامه های شخصیت نئو فرم کوتاه (مک کری و کوستا، ۱۹۹۲. بشارت، محمدعلی) و سبک های دفاعی (اندرز، سینگ و بوند، ۱۹۹۳. فتحی آشتیانی، علی، ۱۳۹۰) پاسخ دادند. داده ها با استفاده از تحلیل رگرسیون گام به گام تحلیل شدند. خلاصه ی یافته ها نشان داد که مکانیسم های دفاعی جابه جایی، شوخ طبعی و بدنی سازی با روان رنجوری ۲۰٪ و مکانیسم های دفاعی بدنی سازی، دلیل تراشی، نارزنده سازی، انکار و دگر دوستی کاذب با برونگرایی ۲۳٪ و مکانیسم های دفاعی دلیل تراشی، فرونشانی و عقلانی سازی با گشودگی به تجربه ۱۵٪ و مکانیسم های دفاعی جا به جایی، نارزنده سازی، والایش و فرافکنی با توافق پذیری ۲۱٪ و مکانیسم های دفاعی همه کار توانی، دگر دوستی کاذب و بدنی سازی با وجدان گرایی ۲۰٪ واریانس مشترک دارند.

واژگان کلیدی: پنج عامل بزرگ شخصیت، تیپ های شخصیت، مکانیسم های دفاعی.

۱- دانشجوی کارشناسی راهنمایی و مشاوره دانشگاه دولتی شهرکرد

۲- دانشجوی کارشناسی راهنمایی و مشاوره دانشگاه دولتی شهرکرد

۳- استادیار گروه مشاوره دانشگاه شهرکرد

مقدمه:

بسیاری از نظریه پردازان شخصیت در مورد مبحث مکانیسم های دفاعی صحبت کردند، زیگموند فروید، بنیان گذار روان کاوی، ایده ی مکانیسم های دفاعی را در سال ۱۸۹۴ مطرح ساخت. فروید معتقد بود سبک دفاعی شخصی - یعنی فراوانی استفاده از مکانیسم های دفاعی فرد در مقایسه با دیگران - متغیر اصلی برای شناخت شخصیت، آسیب شناسی و میزان سازش یافتگی می باشد، که براساس یافته های پژوهشی بسیاری مورد بررسی و تایید قرار گرفت. (فروید، ۱۹۷۶؛ به نقل از بشارت ۱۳۸۷)

افراد برای اینکه از اضطراب مصون بمانند از راهبرد های گوناگونی برای دور نگه داشتن افکار، غرایز و احساسات غیر قابل قبول از آگاهی هوشیار، استفاده می کنند که فروید آنها را مکانیزم های دفاعی نامید. به عقیده ی فروید، همه ی افراد برای دور نگه داشتن تجربیات بالقوه آزارنده، از مکانیزم های دفاعی استفاده می کنند. فقط در صورتیکه مکانیزم های دفاعی به صورت خشک و افراطی مورد استفاده قرار گیرند، منبع اختلال می شوند. (هالچین، کراس ویتبورن، ۱۹۴۸؛ ترجمه ی سید محمدی، ۱۳۸۳، ص ۱۸۵)

مکانیزم های دفاعی فرایندهای روان شناختی خودکاری هستند که از افراد در برابر اضطراب، ادراک خطرها یا عوامل تنیدگی زا حمایت می کنند و واسطه ای بین واکنش در برابر تعارض ها ی هیجانی یا عوامل تنیدگی زای درونی و بیرونی هستند. از لحاظ مفهومی و عملی، مکانیزم های دفاعی به گروه های متفاوتی تقسیم می شوند که با سطح کنش ورزی دفاعی مرتبط اند (به نقل از دادستان، علی بخشی، پاکدامن، ۱۳۸۷)

وایلنت (۱۹۹۴، ۱۹۹۲، ۱۹۸۵) در تعریف مکانیسم های دفاعی بیان میکند که مکانیزم های دفاعی فرآیندهای تنظیم کننده ی خودکاری هستند که برای کاهش ناهماهنگی شناختی و به حداقل رساندن تغییرات ناگهانی در واقعیت درونی و بیرونی از طریق تاثیرگذاری بر چگونگی ادراک حوادث تهدید کننده عمل می کنند.

به طور کلی تلاش مکانیزم های دفاعی زدودن اندیشه های ممنوع ویا لاقال کاهش آنها است و به تثبیت ویژگی ها و عادت های شخصیتی منجر می شود. (فروید، ۱۹۳۶؛ به نقل از دادستان، پاکدامن و علی بخشی، ۱۳۸۷).

البته این نکته حائز اهمیت است که مکانیزم های دفاعی با مهارت های مقابله ای متفاوت است، مهارت های مقابله ای نیاز به آگاهی و هوشیاری جهت مدیریت و حل تعارض ها دارد در صورتیکه مکانیزم های دفاعی بدون هوشیاری و آگاهی فرد می تواند در واقعیت تحریف بوجود آورد. (زوکالی و همکاران، ۲۰۰۸).

مکانیسم های دفاعی عبارت اند از:

واپس رانی یا سرکوب، والایش یا تصعید، جابه جایی، دلیل تراشی، فرافکنی، انکار، ابطال، جبران، برگشت، تبدیل، همانند سازی. (شولتز، ۱۹۹۰، ترجمه ی سید محمدی، ۱۳۸۶، ص ۴۴)

انواع مختلفی از دسته بندی مکانیزم های دفاعی مطرح شده که یکی از این تقسیم بندی ها مکانیزم ها را به صورت طیفی از رشد یافتگی تا رشد نایافتگی مطرح می کند و به سه گروه رشد یافته ، روان آزاده و رشد نایافته تقسیم می کند. (اندروز و همکاران ، ۱۹۸۹ ؛ به نقل از مارتینی و همکاران ، ۲۰۰۴) مکانیسم دفاعی رشد یافته به منظور شیوه های مواجهه ای انطباقی ، به هنجار و کارآمد محسوب می شوند در حالیکه مکانیسم های دفاعی روان آزاده و رشد نایافته شیوه های مواجهه ای غیر انطباقی و ناکارآمد هستند. (احمدی ، نجفی ، حسینی المدنی و عاشوری ، ۱۳۹۱)

استفاده ی بیشتر از سبک های دفاعی رشد یافته با بهزیستی روانشناختی بیشتر در جمعیت عمومی (وایلنت و وایلنت ، ۱۹۷۷ ؛ به نقل از احمدی ، نجفی ، حسینی المدنی و عاشوری ، ۱۳۹۱) و بهبود شدت علائم (بوند و پری ، ۲۰۰۴ ؛ به نقل از احمدی ، نجفی ، حسینی المدنی و عاشوری ، ۱۳۹۱) رابطه دارد.

برای اثبات فرضیه ای که فروید در سال ۱۹۷۶ مبنی بر اینکه سبک دفاع شخصی-فراوانی استفاده از مکانیزم های دفاعی در مقایسه با دیگران_ متغیر اصلی برای شناخت شخصیت ، آسیب شناسی و میزان سازش یافتگی است، پژوهش های بسیاری انجام گرفت. برای مثال در پژوهشی که بلوچ ، شی یر، مار کویبتر ، لیون و پری (۱۹۹۳) انجام دادند به این نتیجه رسیدند که بیماران افسرده در استفاده از دفاع های درونی سازی و برونی سازی متفاوت از افراد عادی عمل می کنند. (به نقل از مارگو ، گرینبرگ ، فیش و دیوان ، ۱۹۹۳ ،

براساس برخی پژوهش های انجام شده به نظر می رسد که برخی از مکانیزم های دفاعی مانند آرمانی سازی، فرافکنی، خیال پردازی در خود مانده، سرکوبگری ، قدرت مطلق و نا ارزنده سازی توسط افراد خود دوستدار بیشتر بکار می روند. (کرنبرگ ، ۱۹۸۳ ؛ اختر و تامسون ، ۱۹۸۲ ؛ به نقل از دادستان ، پاکدامن ، علی بخشی ، ۱۳۸۷)

اگرچه هر فرد منظومه ای از مکانیزم های دفاعی را مورد استفاده قرار می دهد ولی در هر شخصیت زیر مجموعه ای از مکانیزم ها بر دیگر مکانیزم ها غلبه دارد. (میلیون ، دیویس ، ۲۰۰۰ ؛ به نقل از دادستان، پاکدامن و علی بخشی ، ۱۳۸۷)

صفات شخصیت الگوهای بادوام درک کردن ، ارتباط برقرار کردن ، و فکر کردن به محیط و خویشتن است که در دامنه ی وسیعی از موقعیت های اجتماعی و شخصی آشکار می شوند. (DSM5 ، ۲۰۱۳ ؛ ترجمه ی سید محمدی، ص ۹۷۸ ، ۱۳۹۳)

ویژگی های شخصیتی صفات پایداری هستند که از موقعیتی به موقعیت دیگر چندان تغییر نمیکنند ، آنها گرایشات با ثبات و با دوام پاسخ دهی به شیوه ی یکسان به محرک های مختلف می باشد و می تواند پیش بینی کننده ی رفتار فرد در موقعیت های مختلف باشد (شولتز و شولتز ، ۱۹۹۴). و طبق تعریف لارین (۱۳۷۴) تیپ های شخصیت به آن دسته از ویژگی های شخصی گفته می شود که الگوهای ثابت رفتاری را نشان می دهند.

این نکته حاکی از این است که هر فرد با توجه به تیپ شخصیتی خود، احتمالاً از تعدادی از مکانیزم‌ها استفاده میکند و این مکانیزم‌ها در او پررنگ تر هستند.

برای شخصیت پنج شاخص کلی بر اساس آزمون شخصیتی NEO در نظر گرفته می‌شود، که عبارت‌اند از: روان رنجورخویی، برونگرایی، گشودگی به تجربه، خوشایندی، وظیفه‌شناسی (شولتز، ۲۰۰۵، ترجمه‌ی سید محمدی ۱۳۸۶، ص ۳۲۵) که به ترتیب در مقابل سلامت عقل و هوشیاری، جدایی، حالات عاطفی منفی، دشمنی و بازداری زدایی قرار دارند. (DSM5، ۲۰۱۳؛ ترجمه‌ی سید محمدی، ص ۱۱۶۰، ۱۳۹۳) این الگوی پنج عاملی می‌تواند زبانی مشترک برای روانشناسان پیرو سنت‌های متفاوت و چارچوبی طبیعی برای نظم دادن به پژوهش‌ها و راهنمایی برای سنجش جامع افراد فراهم کند. (جوشن‌لو و همکاران ۱۳۸۹) پنج بعد شخصیت می‌تواند برای خیلی از مباحث تئوریک درباره‌ی مفاهیم شخصیت مورد استفاده قرار بگیرد. (گروسی ۱۳۸۰)

آیزنگ و فورنهام (۱۹۹۳) طی تحقیقی نمره‌ی خلاقیت ۶۲ دانشجوی رشته‌ی هنر را اندازه‌گیری و با نمره‌های پرسشنامه‌ی شخصیت همبسته کردند و همانطور که از قبل پیش‌بینی میشد روان‌پریشی به طور مثبتی با نمره‌های مقیاس هنری همبسته بود، درحالی‌که روان‌نزدی و برونگرایی چنین نبودند (حقیقی، زارعی، شکرکن، شهنی بیلاق، ۱۳۸۲)

قمری، رستمی، نادری و ایل بیگی (۱۳۹۲) به این نتیجه رسیدند که روان رنجور خویی و مکانیزم‌های دفاعی رشد نیافته و نوروتیک در افراد معتاد و رابطه‌ی برونگرایی و گشودگی به تجربه و وجدانگرایی بر مکانیزم‌های دفاعی افراد غیر معتاد بیشتر است. داده‌های بدست آمده از مقاله‌ی (فرجاد، محمدی، رحیمی و هادیان؛ ۱۳۹۲) در یافتند افراد با شخصیت مرزی و سایکوتیک بیشتر از مکانیزم‌های دفاعی رشد نیافته برای مهار مشکلات خود استفاده می‌کنند.

بهزادی پور، رضایی کارگر، سپاه منصور و نوح (۱۳۹۰) به یافته‌ها حاکی از آن که افراد چاق از مکانیزم‌های فرافکنی، وارونه‌سازی و جسمانی‌سازی بیشتر استفاده می‌کنند و همچنین افراد چاق در برون‌گرایی، مقبولیت، وظیفه‌شناسی و گشودگی به تجربه نیز با افراد دارای وزن طبیعی متفاوت‌اند؛ دست یافته‌اند.

عابدینی و فتح‌آبادی (۱۳۸۸) در تحقیقی به این نتیجه رسیدند که بین برونگرایی تفکری و قضاوتی با سبک‌های حل مسئله سازنده‌ی مثبت و با سبک‌های غیر سازنده منفی بود، ترجیحات درونگرایی احساسی و ادراکی با سبک‌های حل مسئله سازنده مثبت و با سبک‌های حل مسئله‌ی غیر سازنده منفی بود و مردان نسبت به زنان کمتر از سبک‌های حل مسئله غیر سازنده استفاده می‌کنند.

قرباغی، مختاری و فتح‌الله زاده (۱۳۹۲) نیز دریافتند که اسکیزوتایپی با نوروتیسم همبستگی مثبت و با برونگرایی و باوجدان بودن و دلپذیری همبستگی منفی دارد.

بررسی های آماری در مبحث سبک های مکانیزم های دفاعی افراد مبتلا به اختلال وسواس بی اختیاری و اختلال اضطراب تعمیم یافته و اختلال هراس اجتماعی که توسط افضلی، فتحی آشتیانی و آزاد فلاح (۱۳۸۸) مورد پژوهش قرار گرفت نشان داد گروه های مبتلا نسبت به غیر مبتلایان از سبک های دفاعی رشدنا یافته و روان آزاده به صورت معناداری بیشتر استفاده می کنند

تحقیقات زیادی نشان داده است که مکانیسم های دفاعی به طور منطقی این ظرفیت را دارند که در مداخلات تشخیصی و درمانی خصوصا در حوزه ی روابط زناشویی در نظر گرفته شوند به عنوان نمونه مطالعات نشان داده اند که درمان های روان پویایی که مستقیما با دفاع های بیمار سروکار دارند به کاهش چشمگیری در میزان استفاده از دفاعهای غیر انطباقی و بالعکس افزایش معنا داری در دفاع های انطباقی و سازگارانه کمک می کند. بنابراین صرفنظر از نوع دفاع، ارتباط مشخص بین بهبودی و دفاعهای غیر مرضی وجود دارد. (بارد، ۲۰۰۴؛ به نقل از رهباندار، ۱۳۹۰).

به نظر می رسد شخصیت همیشه جایگاه برجسته ای را در روانشناسی اشغال کرده اما روانشناسان بعد از گذشت نیم قرن از تاریخ روانشناسی به عنوان یک علم، توجه نسبتا کمی به شخصیت و تیپ هایش داشتند. (شولتز و شولتز، ۲۰۰۵؛ ترجمه ی سید محمدی ۱۳۸۶) همچنین در حیطه ی مکانیسم های دفاعی علاوه بر اهمیت که دارند بجز تحقیقات اندک، کاری انجام نشده است و از اثر تیپ های شخصیتی بر استفاده از مکانیسم های دفاعی سخنی به میان نیامده است.

حال سوال اساسی پژوهش حاضر این است که هر تیپ شخصیتی از کدام مکانیسم دفاعی بیشتر استفاده می کند؟

روش، جامعه، نمونه و روش نمونه گیری:

روش پژوهشی پژوهش حاضر کمی - رابطه ای و از نوع همبستگی است. جامعه ی مورد نظر این پژوهش شامل تمام دانش آموزان سال چهارم دبیرستان شهرکرد در سال ۱۳۹۴ است و نمونه ی مورد مطالعه ۱۱۶ نفر از دانش آموزان سال چهارم دبیرستان شهرکرد بودند که به صورت تصادفی انتخاب شدند.

ابزار پژوهش

۱- پرسشنامه ی پنج عامل شخصیتی NEO فرم کوتاه شده:

در این پژوهش از پرسشنامه شخصیتی فرم کوتاه نئو استفاده شد که توسط پائول تی گوستا و روبرت آر. مک کری (1992) تهیه شده بود که یک پرسشنامه 60 ماده ای است که براساس تحلیل عاملی نمرات فرم بلند که در سال ۱۹۸۶ اجرا شد بدست آمد و برای ارزیابی 5 عامل اصلی شخصیتی (روان نژندگرای، برونگرایی، خوشایندی، انعطاف پذیری و باوجدان بودن) به کار می رود.

برای ارزیابی پایایی پرسشنامه شخصیتی نئو فرم کوتاه شارون و همکارانش ضریب پایایی ۰/۸۶ برای روان رنجور خوبی (نوروتیسم) و ۰/۷۷ برای برونگرایی، ۰/۷۳ برای انعطاف پذیری و ۰/۸۶ برای دلپذیر بودن و ۰/۸۱ برای با وجدان بودن را گزارش کردند. آلفای کرونباخ توسط واین و همکارانش بدین ترتیب است: C:60%، N:74%، O:76%، A:86% (سلطانی، فولادوند، فتحی آشتیانی، ۱۳۸۸) سلطانی، فولادوند و فتحی آشتیانی (۱۳۸۸) برای پرسشنامه شخصیتی فرم کوتاه نئو در ایران ضریب پایایی زیر را بدست آوردند:

C : 79% ، A : 79% ، O : 80% ، E : 75% ، N : 83%

۲- پرسشنامه ی سبک های دفاعی:

این پرسشنامه براساس الگوی سلسله مراتبی دفاع ها توسط آندروز و همکاران در سال ۱۹۹۳ تدوین گردید که شامل ۴۰ سوال در مقیاس ۹ درجه ای لیکرت (از کاملا موافقم تا کاملا مخالفم) است و ۲۰ مکانیسم دفاعی را در سه سطح رشد یافته، روان آزاده وار، رشد نایافته مورد ارزیابی قرار می دهد. (اندرز و سینگ بوند، ۱۹۹۳؛ به نقل از حیدری نسب، ۱۳۸۵)

پرسشنامه سبک های دفاعی (DSQ-40) در ایران توسط حیدری نسب مورد بررسی و هنجاریابی قرار گرفت. اعتبار پرسشنامه سبک های دفاعی نیز از طریق روش بازآزمایی و نیز محاسبه آلفای کرونباخ انجام شده است. ضریب اعتبار و آلفا در گروه های مورد مطالعه به تفکیک در دانش آموزان و دانشجویان و جنسیت گروه نمونه گیری و نیز سبک های دفاعی نشان می دهد که بالاترین آلفای کلی در مردان دانشجوی (۰/۸۱) و پایین ترین آلفای کل در دانش آموزان دختر (۰/۶۹) مشاهده می شود.

یافته ها:

جدول ۱. تحلیل رگرسیون گام به گام بُعد روان رنجوری شخصیت بر انواع مکانیسمهای دفاعی

مدل	متغیرهای پیش بین	R	مجذور R	F	P	ß	t	p
۱	جابجائی	۰/۳۴	۰/۱۲	۱۵/۲۹	۰/۰۰۰۱	۰/۳۴	۳/۹۱	۰/۰۰۰۱
۲	جابجائی	۰/۴۲	۰/۱۷	۱۱/۹۹	۰/۰۰۰۱	۰/۳۵	۴/۰۴	۰/۰۰۰۱
	شوخ طبعی					-۰/۲۴	-۲/۷۸	۰/۰۰۰۱
۳	جابجائی	۰/۴۷	۰/۲۲	۱۰/۷۳	۰/۰۰۰۱	۰/۲۵	۲/۸۷	۰/۰۰۱
	شوخ طبعی					-۰/۲۳	-۲/۸۲	۰/۰۰۱
	بدنی سازی					۰/۲۴	۲/۶۳	۰/۰۱

مندرج

نتایج

در جدول ۱ نشان می دهد سه مکانیسم جابجائی، شوخ طبعی و بدنی سازی ۰/۲۲ واریانس روان رنجوری را تبیین می کند.

جدول ۲. تحلیل رگرسیون گام به گام بُعد برون گرایی شخصیت بر انواع مکانیسمهای دفاعی

مدل	متغیرهای پیش بین	R	مجذور R	F	P	ß	t	p
۱	بدنی سازی	۰/۲۹	۰/۰۹	۱۰/۸۵	۰/۰۰۱	-۰/۲۹	-۳/۲۹	۰/۰۰۱
۲	بدنی سازی	۰/۳۹	۰/۱۵	۱۰/۴۳	۰/۰۰۰۱	-۰/۳۰	-۳/۴۷	۰/۰۰۱

۰/۰۰۳	۳/۰۳	۰/۲۶					دلیل تراشی	
۰/۰۱	-۲/۵۶	-۰/۲۳					بدنی سازی	۳
۰/۰۰۰۱	۳/۷۷	۰/۳۵	۰/۰۰۰۱	۹/۰۲	۰/۱۹	۰/۴۴	دلیل تراشی	
۰/۰۲	-۲/۳۲	-۰/۲۳					نارزنده سازی	
۰/۰۱	-۲/۵۴	-۰/۲۲					بدنی سازی	۴
۰/۰۰۱	۳/۳۷	۰/۳۱	۰/۰۰۰۱	۸/۲۳	۰/۲۳	۰/۴۸	دلیل تراشی	
۰/۰۱	-۲/۵۵	-۰/۲۵					نارزنده سازی	
۰/۰۲	۲/۲۱	۰/۱۹					انکار	
۰/۰۲	-۲/۳۶	-۰/۲۰					بدنی سازی	۵
۰/۰۰۲	۳/۱۶	۰/۲۹					دلیل تراشی	
۰/۰۰۷	-۲/۷۳	-۰/۲۶	۰/۰۰۰۱	۷/۶۳	۰/۲۶	۰/۵۱	نارزنده سازی	
۰/۰۳	۲/۱۲	۰/۱۸					انکار	
۰/۰۴	۲/۰۶	۰/۱۷					دگردوستی کاذب	

نتایج مندرج در جدول ۲ نشان می دهد مکانیسمهای بدنی سازی، دلیل تراشی، نارزنده سازی، انکار و دگر دوستی کاذب ۲۶ درصد واریانس برون گرایی را تبیین می کند.

جدول ۳. تحلیل رگرسیون گام به گام بعد تجربه گرایی شخصیت بر انواع مکانیسمهای دفاعی

مدل	متغیرهای پیش بین	R	مجذور R	F	P	ß	t	p
۱	دلیل تراشی	۰/۲۳	۰/۰۵	۶/۶۶	۰/۰۱	۰/۲۳	۲/۵۸	۰/۰۱
۲	دلیل تراشی	۰/۳۶	۰/۱۳	۸/۷۷	۰/۰۰۱	۰/۲۹	۳/۲۵	۰/۰۰۲
	فرونشانی					-۰/۲۸	-۳/۲۱	۰/۰۰۲
۳	دلیل تراشی	۰/۴۱	۰/۱۷	۷/۶۲	۰/۰۰۱	۰/۲۸	۳/۲۱	۰/۰۰۲
	فرونشانی					-۰/۳۱	-۳/۵۰	۰/۰۰۱
	عقلانی سازی					۰/۱۹	۲/۱۸	۰/۰۳

نتایج جدول ۳

دهد مکانیسمهای دلیل تراشی، فرونشانی و عقلانی سازی ۰/۱۷ واریانس تجربه گرایی را تبیین می کند.

جدول ۴. تحلیل رگرسیون گام به گام بعد توافق پذیری شخصیت بر انواع مکانیسمهای دفاعی

مدل	متغیرهای پیش بین	R	مجذور R	F	P	β	t	p	
نتایج جدول ۴ دهد	۱	جابجائی	۰/۳۷	۰/۱۴	۱۸/۸۵	۰/۰۰۱	-۰/۳۷	-۴/۳۴	۰/۰۰۱
	۲	جابجائی	۰/۴۲	۰/۱۸	۱۲/۷۵	۰/۰۰۱	-۰/۳۴	-۳/۹۱	۰/۰۰۱
		نارزنده سازی					-۰/۲۱	-۲/۴۱	۰/۰۰۱
	۳	جابجائی	۰/۴۶	۰/۲۱	۱۰/۲۰	۰/۰۰۱	-۰/۳۵	-۴/۱۱	۰/۰۰۱
نارزنده سازی		-۰/۲۳					-۲/۷۱	۰/۰۰۱	
والایش		۰/۱۷					۲/۰۸	۰/۰۰۱	
نتایج جدول ۴ دهد	۴	جابجائی	۰/۴۹	۰/۲۴	۸/۹۲	۰/۰۰۱	-۰/۲۶	۲/۸۰	۰/۰۱
		نارزنده سازی					-۰/۲۱	-۲/۴۴	۰/۰۱
		والایش					۰/۲۱	۲/۴۴	۰/۰۱
		فراکنی					-۰/۲۰	-۲/۰۵	۰/۰۱

مندرج در نشان می

مکانیسمهای جابجائی، نارزنده سازی، والایش و فراکنی ۰/۲۴ واریانس توافق پذیری را تبیین می کند.

جدول ۵. تحلیل رگرسیون گام به گام بُعد وجدان گرائی شخصیت بر انواع مکانیسمهای دفاعی

مدل	متغیرهای پیش بین	R	مجذور R	F	P	β	t	p	
نتایج جدول ۵ دهد	۱	همه کار توانی	۰/۳۳	۰/۱۱	۱۴/۳۰	۰/۰۰۰۱	۰/۳۳	۳/۷۸	۰/۰۰۱
	۲	همه کار توانی	۰/۴۱	۰/۱۶	۱۱/۴۲	۰/۰۰۱	۰/۲۷	۳/۱۳	۰/۰۰۱
		دگر دوستی کاذب					۰/۲۴	۲/۷۷	۰/۰۰۱
۳	همه کار توانی	۰/۴۷	۰/۲۲	۱۰/۳۵	۰/۰۰۱	۰/۲۶	۳/۱۲	۰/۰۰۱	
	دگر دوستی کاذب					۰/۲۳	۲/۶۷	۰/۰۰۱	
	بدنی سازی					-۰/۲۲	-۲/۶۴	۰/۰۰۱	

مندرج در نشان می

مکانیسمهای همه کار توانی، دگردوستی کاذب و بدنی سازی ۰/۲۲ واریانس وجدان گرائی را تبیین می کند.

نتیجه گیری

هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی رابطه ی پنج عامل بزرگ شخصیت (روان رنجوری، برونگرایی، تجربه گرایی، توافق پذیری و وجدان گرایی) با مکانیسم های دفاعی (دلیل تراشی، فرافکنی، انکار، همه کار توانی، نارزنده سازی، گذار به عمل، بدنی سازی، خیال پردازی اوتیستیک، لایه سازی، پرخاشگری منفعلانه، جابجایی، مجزا سازی، فرونشانی، والایش، شوخ طبعی، پیشاپیش نگری، دگر دوستی کاذب، تشکل واکنشی، عقلانی سازی و ابطال) بوده است.

یافته های این پژوهش نشان داد که مکانیسم های دفاعی جابه جایی، شوخ طبعی و بدنی سازی با روان رنجوری 02% و مکانیسم های دفاعی بدنی سازی، دلیل تراشی، نارزنده سازی، انکار و دگر دوستی کاذب با برونگرایی 02% و مکانیسم های دفاعی دلیل تراشی، فرونشانی و عقلانی سازی با گشودگی به تجربه 51% و مکانیسم های دفاعی جا به جایی، نارزنده سازی، والایش و فرافکنی با توافق پذیری 05% و مکانیسم های دفاعی همه کار توانی، دگر دوستی کاذب و بدنی سازی با وجدان گرایی 02% واریانس مشترک دارند

روان رنجورها بسیار تکانشور هستند و اضطراب زیادی دارند و از صاحبان قدرت می ترسند برای همین ترجیح می دهند خشم خود را بر سر افراد دیگر تخلیه کنند (جا به جایی) روان رنجورها شوخی های پرخاشگرانه دارند چون دمدمی مزاج هستند و از کوره در می روند وقتی در جمع قرار می گیرند ساز خودشان را می زنند و توافق پذیری پایینی دارند (شوخ طبعی) و بالاخره روان رنجورها به اینکه از مکانیزم بدنی سازی استفاده کنند راغب هستند.

برونگراها بسیار حراف هستند و به راحتی می توانند استدلال کنند و توضیح بدهند و از قدرت قانع سازی دیگران برخوردارند (دلیل تراشی) برونگراها چون خیلی خوش بین هستند معمولا از پذیرش این نکته که مشکل وجود دارد سر باز می زنند، چون نمی توانند نامعقول بودن و اضطراب آور بودن آن قسمتی از واقعیت که برخلاف میلش است را بپذیرد پس به کلی وجود آن را انکار میکنند (انکار). برونگراها به همه ی افراد ابراز احساسات می کنند و در اکثر این موارد این احساسات سطحی است (دگر دوستی کاذب)

توافق پذیری با محدودیت همراه است و در روابط بین فردی بسیار محبوب هستند برای همین اکثر احساسات منفی خود را به اشیا منتقل می کنند (جابه جایی). توافق پذیرها از آرزوهای ناکام شده به سمت فعالیت های اجتماعی مقبول حرکت می کند (والایش)

افرادی که گشودگی به تجربه ی بالایی دارند به دنبال تحریبات جدید هستند و نظریات جدید را دنبال می کنند و در مشکلات به دنبال راه حل های عقلانی هستند، این افراد استفاده ی مفردی از تفکر و منطق انتزاعی برای پرهیز از احساسات

آزاردهنده با تمرکز بر جنبه های عقلانی و نادیده گرفتن جنبه های احساسی قضایا و پرداختن به تجزیه و تحلیل شناختی آنها دارند(عقلانی سازی). این افراد در موقعیت های لازم خاطرات بد را به فراموشی میسپارند و در خیال خود آنها را حل شده می پندارند به عبارتی دیگر به طور موقت خاطرات ناراحت کننده را کنار میگذارند و به آنها نمی اندیشند(فروشانی).

وجدانگراها تمایل شدیدی به موفقیت دارند و در موقعیت های دشوار میپندارند که از عهده ی هر کاری بر می آیند، صفات و ویژگی های مثبت خود را زیاد می شمارند و خصوصیات منفی اش را ناچیز می شمارد و سعی می کند قبول کند از عهده ی هر کاری بر می آید(همه کارتوانی).

پاسخ به هر یک از پرسش ها و فرضیه های مبتنی به آن ها در پژوهش نیازمند پژوهش های مستقلی است که به علاقمندان توصیه می شود در این زمینه کار کنند. محدودیت جامعه ی آماری پژوهش و نوع پژوهش، محدودیت هایی را در زمینه ی تعمیم یافته ها، تفسیرها و اسنادهای علت شناختی متغیرهای مورد بررسی مطرح می کند که باید در نظر گرفته شوند. نمونه ی مورد بررسی در این پژوهش یک نمونه ی دانش آموزی بوده و در تعمیم یافته ها به سایر جمعیت ها باید احتیاط شود

فهرست منابع:

- 1- احمدی، محسن، نجفی، محمود، حسینی المدنی، سید علی و عاشوری، آلاله. (۱۳۹۱). مقایسه ی سبک های دفاعی و ویژگی های شخصیتی در افراد معتاد و غیر معتاد، فصلنامه ی اعتیاد پژوهی سوء مصرف مواد، سال ششم، شماره ی ۲۳، ص ۳۹ تا ۵۱.
- 2- احمدوند، محمدعلی. (۱۳۸۹). بهداشت روانی، تهران، انتشارات پیام نور.
- 3- اتکینسون، ریتال و همکاران. زمینه ی روانشناسی؛ ترجمه ی رفیعی و همکاران (۱۳۸۴). تهران: نشر ارجمند.
- 4- افضلی، محمد حسن، فتحی آسیابانی، علی و آزادفلاح، پرویز. (۱۳۸۸). بررسی سبک ها و مکانیزم های دفاعی افراد مبتلا به اختلال وسواس بی اختیاری، اضطراب تعمیم یافته و اختلال هراس اجتماعی، مجله ی روانشناسی بالینی، شماره ی ۱، ص ۷۹ تا ۹۳.
- 5- بشارت، محمد علی، (۱۳۹۱). نقش واسطه ای مکانیزم های دفاعی در رابطه بین سبک های دلبستگی و ناگویی هیجانی، مجله ی روانشناسی کاربردی، شماره ی ۲۱ ص ۷ تا ۲۲.
- 6- بشارت، محمدعلی، (۱۳۸۴). بررسی رابطه ی کمال گرایی مثبت و منفی و مکانیزم های دفاعی، مجله ی پژوهش های روان شناختی، شماره ی ۱۵ ص ۷ تا ۲۲.

- 7- خانجانی ، زینب و اکبری ، سعیده ، (۱۳۹۰). رابطه ی ویژگی های شخصیتی نوجوانان و اعتیاد آنان به اینترنت ، **مجله ی یافته های نو در روانشناسی** ، سال ششم ، شماره ی ۱۹ ، ۱۱۳ تا ۱۲۷.
- 8- جواهری ، عابدین ، قنبری ، سعید و زندی ، علیرضا . (۱۳۹۰). رابطه ی مکانیزم های دفاعی با تجربه و ابراز خشم در دانشجویان دختر ، **فصلنامه ی روانشناسی کاربردی** ، سال پنجم ، شماره ی ۲ (۱۸).
- 9- خورشیدی ، عباس و قریشی ، سید محمدرضا. (۱۳۸۱). راهنمای تدوین رساله و پایان نامه ی تحصیلی از نظریه تا عمل . تهران : یسپرون .
- 10- حیدری نسب ، لیلا. (۱۳۸۵). مقایسه ی مکانیسم های دفاعی در نمونه های بالینی و غیر بالینی بر اساس هنجاریابی و یافته های مبتنی بر روانسنجی پرسشنامه ی سبک های دفاعی.
- 11- دادستان ، پریخ ، علی بخشی ، زهرا و پاکدامن ، شهلا . (۱۳۸۷). سبک های مکانیزم های دفاعی در انواع شخصیت خوددوستانار ؛ یک همبستگی بنیادین. **فصلنامه ی روانشناسان ایرانی** ، سال پنجم ، شماره ی ۱۸ ، ص ۹۹ تا ۱۰۹.
- 12- دلاور ، علی . (۱۳۹۱). **احتمالات و آمار کاربردی در روانشناسی و علوم تربیتی** ، تهران : نشر رشد.
- 13- سلطانی ، مهری ، فولادوند ، خدیجه و فتحی آشتیانی ، علی . (۱۳۸۸). رابطه ی هویت و هیجان خواهی با اعتیاد به اینترنت، **مجله ی علوم رفتاری** ، دوره ی چهارم ، شماره ی ۳.
- 14- شولتز ، دوان و شولتز، سیدنی الن . (۱۳۸۸). **نظریه های شخصیت ترجمه ی یحیی سید محمدی** ، (۱۳۹۱) ، تهران : نشر ویرایش.
- 15- صادقیان ، فاطمه ، عابدینی ، محمدرضا و باغبان ، ایران . (۱۳۸۸). بررسی رابطه ی عزت نفس سازمانی و سازگاری شغلی و انواع تیپ های شخصیتی ، **مجله ی رویکرد های نوین آموزشی** ، شماره ی ۳۰ ، ص ۴۰ تا ۶۶.
- 16- فرجاد ، مریم ، محمدی ، نورالله ، رحیمی ، چنگیز و هادیان فرد ، حبیب . (۱۳۹۲). رابطه ی سازمان شخصیت با مکانیزم های دفاعی ، **مجله ی روانشناسی** ، سال هفدهم ، شماره ی ۶۵ ، ص ۱۸ تا ۳۲.
- 17- قراباغی ، حسین ، مختاری ، نوبخت و فتح الله زاده ، صمد . (۱۳۹۲). مقایسه ی ویژگی های شخصیت و مکانیزم های دفاعی در افراد معتاد و غیر معتاد ، **مجله ی اعتیاد پژوهی** ، شماره ی ۱۵ ، ص ۳۶ تا ۴۰.

- 18- قلتاش ، عباس ، صالحی ، مسلم و خادم کشاورز ، مریم . (۱۳۸۸). بررسی رابطه بین تیپ های شخصیتی و بهداشت روانی آموزگاران با ادراک از جو سازمانی مدارس ابتدایی ناحیه یک شیراز ، فصلنامه ی علمی پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزشی ، سال دوم ، شماره ی ۴ ص ۳۱ تا ۴۴.
- 19- کاوه ، محمد . (۱۳۹۱). آسیب شناسی بیماری های اجتماعی ، جلد اول ، تهران : نشر جامعه شناسان.
- 20- کریمی ، یوسف . (۱۳۷۰). روانشناسی شخصیت ، تهران : انتشارات پیام نور.
- 21- نجارپور استادی ، سعید و ایروانی ، محمود . (۱۳۸۸). رابطه ی تیپ های شخصیت (برونگرایی و درونگرایی)، هوش و جنسیت با شرطی سازی معنایی ، مجله ی دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی ، شماره ی ۴۴ ، ص ۴۱ تا ۶۳.
- 22- هالجین، ریچارد.پی و کراس ویتبورن ، سوزان . (۱۹۴۸). آسیب شناسی روانی ، ترجمه ی یحیی سید محمدی ، (۱۳۸۳)، جلد اول ، تهران : نشر روان.

منابع انگلیسی:

- 23- Bloch AL ,sher MK , Mark witz jc , Leon AC, perry jc . An empirical study of defense mechanisms in dysthymia. Am J psychiatry 1993 ;150 :1194 – 8
- 24- Margo GM, Greenberg RP, Fisher s , Dewan M. a direct comparison of the defense mechanisms of nondepressed people and depressed psychiatric in patients . compr psychiatry 1993; 34:65 – 9
- 25- sue.D&sue.S (1994) understanding abnormal behavior Bostan :Houghton Mifflin
- 26- Goldberg ,L.R.(1992) .The development of marks for the big five factor structure . psychological Assessment,A:26-42
- 27- Eoberts,B.W. ,Caspi ,A. &Moffitt , T. (2003) . work experiences and personality development in young adulthood. Jornal of personality and social pscial psychology, 84, 582-593
- 28- Freud s. The ego and the id. In strachey j (editor and translator). The complete psychological works. New York.Norton: 1976 :1923
- 29- Vailant GE. An empirical derivend hierarchy of adaptive mechanism and it's usefulness as a potential diagnostic axis. Acta psychiatry scand 1985; 71-:171-80
- 30- Vaillant G.E. The historical origins of Sigmund Freud's coucept of the mechanisms of defense:A guide for clinians and researchers. Washington.DC: American psychiatric; 1992: 3-28.
- 31- Vaillant GE.Ego mechanisms of defense and personality psychopathology. J Abnorm psychol. 1994 ; 103 :44-50.